

Toekomst

‘Gedreven door heilsverwachting van een betere wereld, hebben politici de afgelopen twintig jaar het voortgezet onderwijs onophoudelijk “vernieuwd”. Het onderwijs werd de speelbal van omstreden experimenten, waarbij de verantwoordelijke bewindslieden zich lieten leiden door politiek prestige, de waan van de dag en de angst voor gezichtsverlies. [...] Dit alles heeft er niet alleen toe geleid dat leraren hun vertrouwen in de politiek, maar ook dat politici alle vertrouwen in zichzelf zijn kwijtgeraakt. Hun angst om te falen maakt dat ze zich afzijdig houden ook waar de noodzaak om in te grijpen evident aanwezig is.’

In zijn boek *Drammen dreigen draaien* (zie ook pagina 32 van dit magazine) gaat Leo Prick, columnist van *NRC Handelsblad*, in op twintig jaar onderwijsvernieuwing en de desastreuze gevolgen ervan. De bewindsperiodes van Wallage, Netelenbos, Adelmund en Van der Hoeven komen allemaal aan de orde en hun soms blinde vernieuwingsdrang wordt tot in detail besproken. Ook voor de politieke partijen, en vooral de PvdA, heeft Prick geen goed woord over: ‘Voor hen diende het onderwijs als wisselgeld voor sociaal-economische ingrepen.’

Prick betoogt aan het einde van zijn boek dat het onderwijs weer aan de leraren moet worden teruggegeven. Maar tegelijkertijd constateert hij dat het beleid al weer een heel andere kant opgaat: ‘Leraren worden steeds meer de uitvoerders van minutieus voorgeschreven taken.’ Daar waar vroeger het ministerie de touwtjes strak in handen had, zijn nu veel bevoegdheden overgedragen aan schoolbesturen. En de vernieuwingen gaan gewoon door, of dat nu uit economische overwegingen is of vanwege het dreigende tekort aan docenten. Het heeft in ieder geval maar bijzonder weinig met de kwaliteit van het onderwijs te maken.

Neem nu als voorbeeld de eerste drie klassen van het voortgezet onderwijs. De basisvorming is dood, leve de nieuwe onderbouw met een drastische vermindering aan kerndoelen en ineengeschoven vakken. De droom van de maakbare maatschappij is uiteengespat en de egalitaire gedachte dat alle leerlingen – ongeacht hun niveau en capaciteiten – hetzelfde basispakket van maar liefst vijftien vakken tot zich moesten nemen, heeft alleen maar geleid tot overvraagde vmbo’ers en verveelde vwo’ers.

Toch lijkt de nieuwe onderbouw nog in veel opzichten op zijn voorganger. Het aantal vakken is niet echt gedaald. Vakken zijn wel samengevoegd tot leergebieden en worden vaak ook nog eens geclusterd in periodes

aanbieden. Per saldo worden dus wel nog alle vakken gegeven, alleen moeten ze weer aan inhoud en lestijd inleveren. Bovendien is er zelfs een nieuw vak geïntroduceerd: burgerschapskunde, waaraan scholen vanaf 1 februari dit jaar verplicht aandacht moeten besteden. Blijkbaar is niet veel geleerd van de weinig succesvolle introductie in het verleden van ‘nieuwe’ en niet altijd even zinvolle vakken, zoals ANW, CKV, KCV, techniek en verzorging.

Tel hierbij op dat de minister een voorstander is van het inzetten van slechts enkele vaste leerkrachten per klas – al dan niet bevoegd – en het introduceren van goedkope onderwijsassistenten die taken van docenten gaan overnemen, en de kwaliteit van het onderwijs zelf komt er weer slecht vanaf. Waar in de basisvorming de ‘gemiddelde leerling’ als passe-partout voor iedereen moest dienen, zo lijkt nu een model dat wellicht in het vmbo voordelen heeft, gemeengoed te gaan worden voor ook het havo en vwo.

Ook de talen ontkomen niet aan deze ontwikkeling. In scholen die gekozen hebben voor scenario 4, wordt flink bezuinigd op de taallessen en vervult de taaldocent nog slechts een ondersteunende rol bij projecten van andere vakken. De overheid heeft bovendien de kerndoelen voor Frans en Duits geschrapt – het enige sturingselement op kwaliteit – en daarmee is het lot van deze talen in handen van schoolbesturen gevallen. ‘Waarom nog Frans aanbieden in de onderbouw, dat wordt straks toch niet gekozen.’

In de tweede fase is het trouwens al niet veel beter. Het Tweede Fase Adviespunt adviseerde afgelopen maart nog aan scholen om ‘ontsnappingsmogelijkheden’ te creëren voor leerlingen die de tweede moderne vreemde taal niet aankunnen. Volgens het Adviespunt moet het mogelijk zijn voor taalzwakke, allochtone en/of dyslectische leerlingen om de tweede vreemde taal te laten vallen. Maar ook bètaleerlingen zouden van deze regeling gebruik moeten kunnen maken als dit hun slagingskansen verhoogt.

En zo verlaten de talen via de achterdeur het schoolgebouw.

Johan Graus
Hoofdredacteur

Leo Prick (2006). *Drammen dreigen draaien: hoe het onderwijs twintig jaar lang vernieuwd werd*. Amsterdam: Mets & Schilt.